

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №27 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«11-13» маусымға 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «10» маусым күні 21 сағаттан «13» маусым күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 10.06.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Веревкина И.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2022 жылғы «11» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Аласа таулы аймақтарда күннің соңында аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), орта және биік таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс, батыс желі 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыс желі батыс, солтүстік-батыс бағыттағы желге ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күннің соңында кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Аласа таулы аймақтарда аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), орта таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыс желі оңтүстік-батыс бағытқа ауысады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-батыстан соғатынжел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауатемпературасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Оңтүстік-батыстан соғатынжел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауатемпературасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (0,0-10,0 мм), найзағай, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (0,0-6,0 мм), найзағай, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, оңтүстік-батысқа ауыспалы күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 25-30 жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 7, күндіз 25-30, кей жерлерде 15-20 жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,6 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 31-36 жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,5 мм), найзағай. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 11, күндіз 28-33, кей жерлерде 36 жылы.

2022 жылғы "12-13" маусымға арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 3, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады.

Жамбыл: 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр, түнде 12 маусымда, тәулік бойы 13 маусымда қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы болады.

Түркістан: 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 4-9, кей жерлерде 9-14, күндіз 15-20, кей жерлерде 20-25 градус жылы болады.

Маңғыстау: 12 маусымда жауын-шашынсыз. 13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (0,0-4,0 мм), найзағай күтіледі. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы болады.

ШҚО: 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы болады.

2022 жылғы 10 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің шамалы ауытқуы байқалды. Бір тәулік ішінде жауын-шашын әсерінен кейбір өзендерде су деңгейі көтерілді: Кіші Алматы өзені – Мыңжылқы ГБ, Сарысай ГБ, сонымен қатар Үлкен Алматы көлінен 1,1 км жоғары ГБ-де және Қаскелен өзені – Қаскелен бекетінде 1 см-ге, Кіші Алматы өзені – Тұйықсу бекетінде су деңгейінің 2 см-ге көтерілуі байқалды. Үлкен Алматы көлі – Көлдiң солтүстік жағалауындағы ГБ-інде су деңгейі 8 см-ге көтерілді. Таулардағы температуралық фон 6°C-22°C-қа дейінгі жылу диапазонында сақталады. Нөлдік изотерма теңіз деңгейінен 4087 м биіктікте орналасқан.

Тарихи анықтама

1887 жылғы 9 маусымда (28 мамырда) эпицентрінде қарқындылығы 9-10 балл болатын жер сілкінісі болды. Ресейлік ғалым-геолог И.В. Мушкетовтың (1850-1902 жж.) деректері бойынша Іле Алатауының солтүстік беткейіндегі ірі және үздіксіз қираулар Қотырбұлақ және Ақсай өзендерінің аңғарларының арасында болған. Кейбіреулері сел тасқынына айналған ірі құламалардың мен сырғымалардың таралу аймағы орта таулы және төмен таулы аймақтар болды. Ең ірі құламалар (Ақжар және Көкшоқы) Ақсай және Үлкен Алматы өзендерінің алаптарында орын алды; Құлама массасының жалпы көлемі шамамен 50 млн м³ құрады. Ең үлкен өлшемдегі сырғымалар Тік Сай өзені аңғарында орын алды; Жылжытылған жыныстардың жалпы көлемі 126 млн м³ құрады.

Проходная өзенінің аңғарында да үлкен оқиға болды. Проходная өзенінің аңғарының соңғы бөлігінде жер асты суларынан жиналған ежелгі морена болды. Жер сілкінісінің нәтижесінде моренаның жұқаруы орын алып, ол "ерекше жылдамдықпен" Үлкен Алматы өзенінің аңғарына шығып тоқтады: "... қалыңдығы 60 м-ге дейін жетті, ол шатқалды ені 300 м-ге дейін және ұзындығы бойынша 3 верстке дейін толығымен басып қалды ... Тіпті тамыз айында да аса ірі жарықтар мен тегіс емес болғандықтан ол жерден әлі де өте алмайтын... оның құрамына граниттің үлкен тастары кірді ... оның массасы кемінде 54 млн м³". Құламалар, сырғымалар мен селдер массаларының жалпы көлемі шамамен 440 млн м³ құрады.

**Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2022 ж. "10" маусымға**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 09.06	Мин. 10.06	08 сағ. 10.06	Күн. 09.06	Түн. 10.06	Орт. 09.06	08 сағ. 10.06	Орт. 09.06	Макс. 09.06	08 сағ. 10.06		
1	К. Алматы	Мыңжылқы М	3017	13.6	6.7			4.8						*	*
2	К. Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			6.0			257	257				+1	*
3	К. Алматы	Тұйықсу а. ГБ	2466			13.0			609	610	1.14	1.34	1.34	+2	*
4	К. Алматы	Шымбұлақ М	2200	20.5	10.7			2.6						*	*
5	К. Алматы	Сарысай ГБ	1928			16.0			261	261	1.02	1.09	1.09	+1	*
6	К. Алматы	Медеу ГБ	1700			16.0			104	103				0	*
7	Батарейка	Просвещенец ГБ	1569			17.0			55	53				-4	*
8	К. Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			16.0			189	189	1.48	1.59	1.59	+1	*
9	Бұтақ	Бұтақ ГБ	1475			20.0			249	249				0	*
10	Ү. Алматы	көл. 1.1 км жоғарыдағы ГБ	2654			10.0			311	309	1.9	2.52	1.45	+1	*
11	Ү. Алматы	Проходной ө. 2 км жоғарыдағы ГБ	1471			18.0			265	265				0	*
12	Кұмбел	Устье ГБ	2150			14.0		4.0	66	66				0	*
13	Проходная	Устье ГБ	1422			21.0			283	281	2.00	2.16	1.84	0	*
14	Терісбұтақ	Устье ГБ	1362			20.0			215	215	1.08	1.08	1.08	0	*
15	Қаскелең	Қаскелең ГБ	1133			22.0			283	282	5.04	5.53	4.94	+1	*
16	Түрген	Таутүрген ГБ	1054			20.0			114	115	8.71	8.90	8.90	0	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			20.0			203	203				0	*
18	Талғар	Талғар ГБ	1199			19.0			311	310				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында ГБ	2500	*	*				-255	-251				+8	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«11-13» маусымға 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	<p>Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Орта таулы аймағында топырақтың ылғалдануы бұрынғыша жоғары. 11 маусымда 2000 м биіктікте ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 18-23 градус жылы, 3000 м биіктікте ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы. Төмен таулы аймақтарда күннің соңында аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), орта және биік таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.</p> <p>12-13 маусымда ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 3, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады. 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты. Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін жауын-шашын мөлшері критикалық мөлшерден асса, селдің түзілу қауіптілігі туралы дауылды ескерту беріледі.</p>
	Күнгей Алатауы	<p>Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы. Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.</p> <p>12-13 маусымда ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 3, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады. 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.</p>
	Теріскей Алатау	<p>Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы. Күннің соңында кей жерлерде өткінші жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.</p> <p>12-13 маусымда ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 3, күндіз 20-25, кей</p>

		жерлерде 10-15 градус жылы болады. 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
	Жетісу Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда 2000 м биіктікте ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы, 3000 биіктікте ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 10-15 градус жылы. Төмен таулы аймақтарда аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), орта таулы аймақтарда өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 3, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады. 12-13 маусымда жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 23-28 градус жылы болады. Кей жерлерде жаңбыр, күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
	Талас Алатауы	12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы болады. 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр, түнде 12 маусымда, тәулік бойы 13 маусымда қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
Түркістан	Талас Алатауы	11 маусымда ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы. Өткінші жаңбыр (0,0-10,0 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 4-9, кей жерлерде 9-14, күндіз 15-20, кей жерлерде 20-25 градус жылы болады. Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
	Өгем жотасы	11 маусымда ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы. Өткінші жаңбыр (0,0-6,0 мм), найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 4-9, кей жерлерде 9-14, күндіз 15-20, кей жерлерде 20-25 градус жылы болады. Жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1,0-17,0 мм), найзағай, бұршақ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды және жергілікті

		аумақта түсетін жауын-шашынның қарқындылығы мен қабатына байланысты.
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	11 маусымда ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 25-30 жылы. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы болады. 12 маусымда жауын-шашынсыз. 13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (0,0-4,0 мм), найзағай күтіледі. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.
Шығыс Қазақстан	Тарбағатай	11 маусымда ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 31-36 жылы. Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,6 мм), найзағай. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы болады. 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.
	Сауыр	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 7, күндіз 25-30, кей жерлерде 15-20 жылы. Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9 мм), найзағай. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы болады. 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.
	Қазақстандық Алтай	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. 11 маусымда ауа температурасы түнде 15-20, кей жерлерде 11, күндіз 28-33, кей жерлерде 36 жылы. Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,5 мм), найзағай. 12-13 маусымда ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы болады. 12-13 маусымда кей жерлерде жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Мұндай жауын-шашынның түсуі жаңбыр генезисті селін қалыптастыруға алып келмейді.

* Сел болжамы үшін қажетті ақпараттың шынайылығының артуына қарай кеңес берулер сел қауіптілігінің деңгейі туралы мәліметтерді қамтитын болжамдармен алмастырылады (Мысалы Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда өзін-өзі ұстау ережесін сақтау (6 Қосымша).

Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары үшін сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдылығының жоғары болуы және негізінен таудан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілері үшін үлкен қауіп</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашын қарқындылығының олардың ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен болған кездегі жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы жоғары және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Сел пайда болу аймағындағы адамдар үшін қауіптілік</p>	<p>Сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	<p>Сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>

Сел қауіптілігінің белгілері және сел қауіптілігі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қаупінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қаупі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.